

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Mänskliga rättigheter på arbetsplatsen"

(2001/C 260/14)

Vid plenarsessionen den 30 november 2000 beslutade Ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 23.3 i arbetsordningen utarbete ett yttrande om "Mänskliga rättigheter på arbetsplatsen".

Enligt bestämmelserna i artiklarna 11.4 och 19.1 i arbetsordningen bildade kommittén en underkommitté för det förberedande arbetet i ärendet.

Underkommittén antog ett utkast till yttrande den 11 juni 2001. Heinz Putzhammer var föredragande och José Ignacio Gafo Fernández medföredragande.

Vid sin 383:e plenarsession den 11–12 juli 2001 (sammanträdet den 11 juli 2001) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 120 röster för, 10 röster emot och 23 nedlagda röster.

1. Allmänna kommentarer

1.1. Den 18 oktober 2000 uppmanade kommissionsledamot Pascal Lamy Ekonomiska och sociala kommittén att utarbete ett förberedande yttrande om "Mänskliga rättigheter på arbetsplatsen".

2. Syftet med yttrandet

2.1. Huvudsyftet med yttrandet är att via samråd med det civila samhället fastställa kommitténs inställning i frågan om handel och social utveckling samt se till att detta ställningstagande kommer till uttryck i EU:s förhandlingsposition. ESK har redan behandlat frågan i flera tidigare yttranden.

2.2. En analys av de komplexa sambanden mellan handel och social utveckling och mellan handel och fattigdomsbekämpning skulle kunna ligga till grund för en diskussion om en allmän strategi i syfte att klargöra att de grundläggande internationella arbetsnormerna inte uppfattas eller bör uppfattas av utvecklingsländerna som en dold protektionism från industriländernas sida.

2.3. Det skulle även kunna vara intressant att studera sambanden mellan sociala normer och handelsflöden samt växelverkan mellan ekonomisk tillväxt och förbättrade arbetsförhållanden.

3. Teman som behandlas i yttrandet

3.1. Den aktuella situationen

Internationell handel kräver internationella regler, inklusive grundläggande rättigheter för arbetstagare. Dessutom har

globaliseringens omfattande effekter på arbetslivet intensifierat debatten om arbetstagarnas grundläggande rättigheter.

3.1.1. Efter andra världskriget var sambandet mellan handel och social utveckling en viktig aspekt i de internationella förbindelserna och skrevs in som en grundläggande princip i den internationella handelsorganisationens (ITO) Havanna-stadga. Allmänna tull- och handelsavtalet (GATT) från 1948 lade emellertid huvudvikten vid en avreglering av handeln som instrument för att främja tillväxten och sysselsättningen.

3.1.2. ESK vill betona den fria handelns betydelse för den globala ekonomiska tillväxten. Ekonomisk tillväxt utgör ett avgörande bidrag till ökat välstånd, ökad sysselsättning och minskad fattigdom. Det är emellertid nödvändigt att skapa förutsättningar för tillväxt som kan leda till att dessa målsättningar uppfylls. I detta sammanhang vill ESK framhålla betydelsen av en hållbar tillväxt under socialt godtagbara former.

3.1.3. Uppgifter från WTO visar att exporttillväxten ökade med 4,3 % under 1980-talet och med 6,4 % under 1990-talet i de utvecklingsländer som deltog i den internationella frihandeln (med undantag för länder i krigstillstånd och de före detta kommunistländerna). Totalt sett har exportandelen av utvecklingsländernas BNP ökat, men ökningen har koncentrerats till endast 13 länder (tre i Latinamerika och tio i Öst- och Sydostasien). Dessa länder har närmast sig industriländerna i fråga om ekonomisk styrka och utvecklingsnivå. I de övriga utvecklingsländerna utgörs exporten i huvudsak av råvaror och inte av industriprodukter. En av orsakerna är att industriländerna endast i mindre utsträckning har öppnat sina marknader för utvecklingsländernas jordbruksprodukter samtidigt

som man inom tillverkningsindustrin stöter på tekniska svårigheter och hinder för att bli konkurrenskraftiga på dessa marknader.

3.1.4. I Unctads rapport om handel och utveckling från 1997 betonas att marknadstillträde och en avreglering av handeln inte automatiskt leder till ökad ekonomisk tillväxt i utvecklingsländerna. Orsakerna är fallande råvarupriser, låg ekonomisk tillväxt i industriländerna under nittioalet samt strikta skatte- och prisstabiliseringsprogram i industriländerna, vilket minskat den inhemska efterfrågan.

3.1.5. Motstridiga intressen och olika värderingar kan inte ifrågasätta det faktum att globalisering skulle leda till en överlag förbättrad livskvalitet. Det är emellertid uppenbart att ekonomisk tillväxt inte alltid förbättrar utvecklingsindikatorerna (dvs. fattigdom, utbildningsnivå, barnadödlighet, allmän tillgång till sjukvård). Ökad tillväxt är fortfarande den viktigaste bidragande faktorn till ökad sysselsättning. Tillväxt betyder dock inte automatiskt fler jobb och minskad fattigdom. Det finns olika sorters tillväxt. Om den som exempelvis i Brasilien, Colombia, Kenya och Sydafrika leder till stora sociala skillnader i fråga om löner och inkomster, ökar fattigdomen och då hämmas tillväxten⁽¹⁾.

3.1.6. I många delar av världen har man inte i någon större utsträckning kunnat påverka fattigdomen eller skillnaderna i utveckling och välstånd mellan fattiga och rika länder. År 1960 var BNP per capita i världens 20 rikaste länder 18 gånger högre än i de 20 fattigaste länderna. År 1995 hade skillnaden ökat och var 37 gånger högre. Fler än 80 länder har i dag lägre realinkomster per capita än för tio år sedan⁽¹⁾.

3.1.7. Enligt ILO:s sysselsättningsrapport för 2000⁽²⁾ är en tredjedel av världens befolkning som vill arbeta utan arbete eller undersysselsatt. Mer än tre miljarder människor (nästan hälften av jordens befolkning) lever för närvarande på mindre än två dollar om dagen.

(1) "Global trends in work, employment and income — challenges for social development", Werner Sengenberger, ILO, Genève, 2001.

(2) ILO:s sysselsättningsrapport "World Employment Report: Life At Work in the Information Economy", Genève, 2001.

3.2. *Betydelsen av att tillämpa de grundläggande internationella arbetsnormerna som vägledande princip för ekonomisk och social organisation*

3.2.1. Som det beskrivits i föregående kapitel finns det många faktorer som kan leda till att den ekonomiska och sociala situationen förbättras. Ett viktigt instrument är exempelvis ILO:s grundläggande arbetsnormer som fastställdes på internationell nivå 1998 och som

- främjar utvecklingen av en social marknadsekonomi, dess rättsliga grunder och institutioner;
- ger arbetsgivarorganisationer och fackföreningar ett större erkännande och på så vis bidrar till att stärka det civila samhället;
- förbättrar de marginaliserade gruppernas ställning i allmänhet samt deras ekonomiska och sociala situation (arbetstagare utan kontrakt, barn, kvinnor, tvångsarbetare);
- har positiva fördelningseffekter för arbetande kvinnor (i den formella sektorn).

3.2.2. Den globala handeln måste innebära fördelar för alla. Ansträngningar måste göras för att undvika att det uppstår en bitter konkurrens mellan utvecklingsländerna och att de utnyttjar komparativa fördelar som endast bygger på låga löner och exploatering. I många fall har de inte möjlighet att tävla med industriländernas produktionskvalitet. För att undvika att de fattigaste länderna hamnar i denna fälla måste man lägga grunden för en högre produktivitets- och innovationsförmåga — och utgångspunkten är människorna på arbetsplatsen. Överträdelser i fråga om organisationsrätt och kollektiv förhandlingsrätt samt barnarbete och tvångsarbete ger i själva verket inte u-länderna några komparativa fördelar.

Utländska direktinvesteringar gynnar dynamiska marknader i en stabil miljö. Enligt uppgifter från OECD gick 55 % av de utländska direktinvesteringarna i utvecklingsländerna (med undantag av länder som Kina och Indonesien) under 1998 till länder som gjort framsteg på det politiska och sociala planet, exempelvis Brasilien, Mexiko och Singapore. De 48 fattigaste utvecklingsländerna fick däremot endast dela på sammanlagt 1 %.

3.2.3. Exploaterande former av barnarbete och tvångsarbete hämmar en hållbar ekonomisk utveckling eftersom de resulterar i en befolkning som saknar utbildning. Man satsar endast på den komparativa fördel som låga eller obefintliga löner innebär, utan att göra några försök att öka produktiviteten. Avregleringen av handeln och ny teknik har emellertid minskat behovet av lågkvalificerad arbetskraft på arbetsmarknaden. Tempot i den ekonomiska aktiviteten och den tekniska utvecklingen kräver innovation och kunskap — humankapital blir exempelvis allt viktigare. ILO:s program för eliminering av barnarbete (IPEC) som inrättades 1991 är ett exempel på hur man kan främja ökad respekt för förbudet av barnarbete. Världssamfundet betraktar deltagande i IPEC som ett tecken på att länderna arbetar på att avskaffa barnarbete. IPEC har blivit ILO:s största tekniska samarbetsprogram, vilket visar att de grundläggande arbetsnormerna kan tillämpas på ett sätt som är öppet för insyn och som grundar sig på samarbete under förutsättning att det finns en politisk vilja⁽¹⁾.

3.2.4. I ILO:s deklARATION om grundläggande principer och rättigheter i arbetet nämns uttryckligen migrerande arbetstagare som anställts lagligt i värdlandet. Många av dessa arbetstagare arbetar i länder eller i branscher där det råder särskilda förbud för utlänningar att bilda fackföreningar eller att vara medlemmar i sådana organisationer (exempelvis i Kuwait), där de uttryckligen inte omfattas av arbetslagstiftningen (i exempelvis Kirgizistan) eller där man satt orimligt snäva gränser för den roll de kan spela i de fackliga organisationerna (exempelvis i Mauritanien, Nicaragua, Rwanda och Venezuela). I sådana sammanhang kan de grundläggande arbetsnormerna utgöra lägsta skyddsnivå på internationell nivå för migrerande arbetare⁽²⁾.

3.2.5. Organisationsrätt och kollektiv förhandlingsrätt gör det möjligt för arbetstagare att försäkra sig om lönenivåer som motsvarar arbetets produktivitet. Det leder inte till att löneskillnaderna mellan arbetstagare runt om i världen avskaffas, men klyftan kan stegvis minskas. En komparativ fördel kvarstår: Organisationsrätten och den kollektiva förhandlingsrätten kan öka arbetstagarnas innovations- och samsättningskapacitet och även leda till att de förblir samma företag trogna på lång sikt.

3.2.6. Respekten av ILO:s grundläggande arbetsnormer backas ytterligare upp av en ny medvetenhet hos konsumenterna som i ökad utsträckning väljer "fair trade"-produkter.

3.2.7. De internationella arbetsnormerna står också allt oftare uppförda på dagordningen för multi- och bilaterala förhandlingar:

- Vid Världstoppmötet om social utveckling, som hölls i Köpenhamn 1995, förband sig stats- och regeringscheferna att respektera följande grundläggande rättigheter för arbetstagare:
  - Föreningsfrihet och organisationsrätt.
  - Förbud mot tvångsarbete.
  - Förbud mot barnarbete.
  - Likabehandling på arbetsplatsen.
- På ministerkonferensen i Singapore 1996 kom WTO:s och ILO:s sekretariat överens om att samarbeta när det gäller världshandelns sociala dimension, men något verkligt formellt samarbete har inte ägt rum.
- Genom ILO:s deklARATION om grundläggande principer och rättigheter på arbetsplatsen från 1998 uppnådde man ett världsomspännande samförstånd om behovet av allmänt accepterade miniminormer för att förebygga att världskonkurrensen inverkar menligt på arbets- och levnadsförhållandena. Dessa miniminormer fastställdes internationellt, och i det följande rör det sig endast om dessa. Internationella arbetsorganisationen (ILO) fick i uppdrag att genom tekniskt stöd, ekonomiska stödprogram och övervakning av de ratificerade ILO-konventionerna påskynda genomförandet av de grundläggande arbetsnormerna. ILO kan även undersöka situationen med hänsyn till grundläggande arbetsnormer i de länder som inte har ratificerat konventionerna. Ratificeringen av ILO-konventionerna gör dem konstitutionellt bindande, och av 184 medlemmar har cirka 150 länder hittills antagit de åtta grundläggande konventionerna rörande de fyra ovannämnda grupperna av arbetsnormer.
- I det nya Cotonou-avtalet av den 23 juni 2000 hänvisar man både i inledningen och i artikel 50 till förhållandet mellan handeln och de grundläggande arbetsnormerna. Avtalets huvudmålsättningar är att avskaffa fattigdomen, att få till stånd en hållbar utveckling och att gradvis integrera AVS-länderna i världsekonomin; AVS-länderna har å sin sida förbundit sig att utarbeta en utvecklingsstrategi.
- EU:s frihandelsavtal med Sydafrika och unionens förhandlingsmandat för ett frihandelsavtal med Mercosur innehåller för första gången grundläggande arbetsnormer samt bestämmelser om övervakning av dessa i samband med frihandeln.

(1) I förbudet av barnarbete ingår en definition av vissa exploaterande typer av arbete, exempelvis handel med slavarbetande barn i vissa afrikanska länder.

(2) Global report within the follow-up to the ILO Declaration, Genève, 2000.

- EU:s och USA:s allmänna preferenssystem ger utvecklingsländerna ytterligare incitament om de respekterar de grundläggande arbetsnormerna.
- De demonstrationer som ägde rum efter den tredje WTO-konferensen i Seattle visar att grundläggande mänskliga rättigheter och arbetstagar rättigheter är ett centralt tema i den allmänna debatten och därför kommer att stå kvar på den politiska dagordningen.

3.2.8. Tillämpningen av grundläggande arbetsnormer samt andra sociala framsteg i utvecklingsländerna kräver tid och pengar samt att utvecklingsländernas regeringar och det internationella civila samhället stöder denna process. Ekonomiska och sociala kommittén anser därför att det är nödvändigt att denna process steg för steg åtföljs av stödåtgärder från EU:s och andra internationella organs sida.

3.3. En ny social dagordning inför nästa WTO-runda

3.3.1. De industrialiserade länderna strävar mot en fortsatt liberalisering av världshandeln inom Världshandelsorganisationen (WTO) och är därför tvungna att få med sig utvecklingsländerna i en ny förhandlingsrunda i Qatar i november. Avsikten är att inleda en "utvecklingsrunda" med målet att bevilja utvecklingsländerna särskilda marknadseftergifter och stöd för att integrera utvecklingsländerna i världsekonomin genom att ta upp handels utvecklingsdimension. ESK för fram idén om en internationell eller mellaninstitutionell "social dagordning" parallellt med WTO-dagordningen. Följande åtgärder bör till väsentlig del ingå i förhandlingspaketet:

3.3.1.1. Stöd till Kofi Annans initiativ "The Global Compact: A Challenge to Business". Tillsammans med de flesta av sina medlemsstater och deras handelspartner strävar Internationella arbetsorganisationen (ILO) efter att övertyga handeln om att efterleva de internationellt antagna minimikraven avseende arbetsvillkor och miljö. "Global Compact" är dock inte avsedd som uppförandekodex och innehåller därför inga förfaranden för kontroll av efterlevnaden gällande företagens egna åtaganden. Ändå är det fråga om ett viktigt informationspolitiskt instrument.

3.3.1.2. Garantier för efterlevnad av t.ex. internationella arbets- och miljönormer: Avsikten är att en övervakningsmekanism i samarbete med nationella kontaktpunkter skall bidra till tillämpningen av dessa riktlinjer. Frivilliga uppförandekodexar kan också vara ett bra alternativ för att säkerställa att dessa riktlinjer följs inom företagen.

3.3.1.3. Stöd genom åtgärder såsom internationella pris eller företräde till internationella låneinstitutioner skall beviljas multinationella företag som ansluter sig till internationella krav på arbetsvillkor i enlighet med ILO:s trepartsdeklaration genom att själva införa uppförandekodexar eller "fair trade"-märkning.

3.3.1.4. Av principiella skäl bör EU stegvis i sina frihandelsavtal införa efterlevnad av och tillsyn över internationella krav på arbetsvillkor. EU:s nuvarande allmänna preferenssystem (GSP) garanterar företräde med hänsyn till ILO:s konvention om förenings- och organisationsfrihet samt minimiålder för tillträde till arbetsmarknaden (ILO:s konventioner 87, 98 och 138). I Burmas fall drog EU tillbaka rätten till företräde efter en uppföljningsperiod på 10 år som avslöjat allvarliga brott mot mänskliga rättigheter i form av tvångs- och barnarbete. De ekonomiska återverkningar som kan uppnås genom incitament måste dock förstärkas. EU:s allmänna preferenssystem, som innebär särskilda eftergifter avseende tullar när internationella krav på arbetsvillkor efterlevs, måste stärkas och utvidgas genom ytterligare incitament. Därför bör man snarast utreda hur detta kan genomföras.

3.3.1.5. ESK ser positivt på ministerrådets initiativ "Allt utom vapen" som innebär att tullarna och kvoterna för de 49 minst utvecklade länderna omedelbart upphävs. Detta är en viktig eftergift för utvecklingsländerna. Sådana eftergifter bör utökas i framtiden, dock med hänsyn till ILO:s viktigaste konventioner.

3.3.1.6. Vid nästa WTO-runda bör en rad andra frågor föras upp på dagordningen i syfte att stödja utvecklingsländerna att förbättra sin ekonomiska situation, t.ex. följande:

- Omförhandling av avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter (Trade-Related Intellectual Property Rights, Trips-avtalet).
- Förenklat tillträde till marknaderna gällande import från utvecklingsländerna.
- Gruppundantag för utvecklingsländer, med förbehåll för vissa objektiva och mätbara krav, gällande vissa krav på liberalisering enligt WTO:s regler, t.ex. tillbörlig hänsyn till utvecklingsklyftor.

- Hjälp till utvecklingsländerna i användningen av mekanismen för lösning av handelstvister.

Kommittén kommer att bygga vidare på dessa rekommendationer i ett yttrande om ESK:s ståndpunkt beträffande WTO:s fjärde ministerkonferens i Qatar.

3.3.2. I fråga om ett dylikt förhandlingspaket är det generellt sett klart att de mest grundläggande arbetsnormerna inte är — och inte får uppfattas av utvecklingsländerna som — protektionism från de industrialiserade ländernas sida. Om EU för upp de grundläggande arbetsnormerna som en av de viktigaste delarna av sin politiska dagordning, måste unionen självklart fullfölja den politik som grundar sig på dessa principer och genomföra dem såväl inom EU som i sina yttre förbindelser.

3.3.3. Alla internationella organisationer såsom ILO, Världsbanken, Internationella valutafonden (IMF), WTO och FN:s konferens om handel och utveckling (UNCTAD) har inflytande på utvecklingsländernas politik och bör därför ta sitt sociala ansvar. Under de senaste 30 åren har IMF och Världsbanken främst fört en utbudsinriktad politik i utvecklingsländerna med lån, stöd till direktinvesteringar och efterskänkning av skulder för länder som är i behov av reformer, åtföljd av en återhållsam finans-, skatte- och lönepolitik som siktat till minskad inflation och minskat handelsunderskott. Programmen för strukturrationalisering (privatiseringar inom den offentliga sektorn och avreglering av marknaderna för varor och produktionsfaktorer) hade som mål att stimulera frihandel och effektivisera marknaderna. Resultaten var blygsamma med ett något förbättrat resultat i bästa fall, och i vissa fall noterades t.o.m. en nedgång i ekonomisk tillväxt och sysselsättning. Vidare ökade utvecklingsländernas skuldsättning och inkomstklyftan vidgades med ökad fattigdom som följd. Detta kan också förklaras med att stödet var begränsat för att följa upp åtgärder med förbättrad offentlig förvaltning i dessa länder. För att uppnå en hållbar ekonomisk utveckling i utvecklingsländerna är det i ljuset av dessa erfarenheter nödvändigt att lägga till en social dimension i de program för strukturrationalisering som de internationella finansorganen föreskriver innan den sociala situationen i sådana länder kan beaktas. Man måste också yrka på sund offentlig förvaltning i berörda länder. Detta innefattar stödåtgärder från industriländernas sida för program för att minska skuldbördan.

3.3.4. Vad gäller det civila samhället måste EU:s åtagande gällande en social dagordning bli utgångspunkten för införandet av grundläggande arbetsnormer i förhandlingarna för ett förnyat internationellt handelssystem. Utvecklingsländer bör ges tekniskt och ekonomiskt bistånd samt få rimlig tid på sig att genomföra dessa minimikrav. Partsammansatta kommittéer för frihandelsavtal med EU eller andra forum kunde i detta sammanhang bidra med värdefullt tekniskt stöd. Det finns

redan nu en rad sådana internationella kommittéer, t.ex. sammanträdena för ekonomiska och sociala intressegrupper i EU och AVS-länderna, toppmötena för de ekonomiska och sociala råden i EU och Medelhavsländerna, regelbundna sammanträden inom Mercosurs ekonomiska och sociala forum samt det ekonomiska och sociala rådet för social dialog i Chile. Samma förfaranden tillämpas i förbindelserna med Indien och med vissa av kandidatländerna.

3.4. Hur kan det internationella handelssystemet bäst främja global tillämpning av grundläggande arbetsnormer, med en positiv koppling till liberalisering av handel och investeringar?

3.4.1. Grundläggande arbetsnormer kunde inneslutas som en förebyggande princip i en gemensam deklaration från så många ILO-WTO-medlemmar som möjligt.

3.4.2. I detta sammanhang finns det ett trängande behov av att granska relationerna mellan handelsåtgärder, liberalisering av handeln och grundläggande arbetsnormer inom ett ständigt forum vid ILO och WTO i enlighet med slutsatserna från Europeiska rådets möte i oktober 1999. ESK anser att detta organ kan bli representativt bara om det utökas till att omfatta internationella utvecklingsinstitutioner och/eller finansiella institutioner som UNCTAD, UNDP, Världsbanken och andra. Likaså bör de internationella arbetsmarknadsparterna och andra delar av det civila samhället inlemmas i det ständiga forumets arbete.

3.4.3. Det ständiga forumet bör ges möjligheter att analysera kopplingen mellan handelsliberalisering och social utveckling för att kartlägga bästa praxis och anta metoder för att skapa ett handelssystem som främjar social utveckling.

4. Hur underkommitténs arbete skall organiseras och följas upp

4.1. Med tanke på frågans internationella dimension och behovet av att starta en dialog med företrädare från tredje land har arbete utförts i anslutning till kommitténs olika grupper som upprätthåller formella förbindelser med ifrågavarande länder.

4.1.1. Partnerskapet EU–Medelhavsländerna: En informationsrapport har utarbetats vid ESK om "Internationell handel och social utveckling" och en hearing med det organiserade civila samhället i Egypten anordnades i Alexandria den 5 maj 2001.

4.1.2. Förbindelserna EU–AVS-länderna: Såväl ESK som AVS-länderna håller på att utarbeta ett tematiskt bidrag om "Balanserad handel och ekonomisk och social utveckling". En hearing med ekonomiska och sociala intressegrupper från 15 länder i Västindien anordnades i Santo Domingo den 22–23 maj 2001.

4.1.3. Internationella sammanslutningen för ekonomiska och sociala råd och liknande institutioner (AICECIS): Denna sammanslutning består av närmare 40 organisationer från olika delar av världen. Den fråga som lanserats i år är "Att hantera globaliseringen — en nödvändighet för de mest utsatta" som ESK nyligen antog en informationsrapport om⁽¹⁾.

4.1.4. En rad hearingar har anordnats i anslutning till detta yttrande. Av dem kan särskilt hearingen vid ILO:s högkvarter i

---

⁽¹⁾ CES 326/2001 fin rev.

Genève nämnas. I denna deltog företrädare för fackförbund och arbetsgivare från Afrika, Asien och Latinamerika.

4.2. Yttrandet "Mänskliga rättigheter på arbetsplatsen" föreslås läggas fram i olika forum i anslutning till införandet av strategin. Diskussionerna i denna fråga med företrädare från tredje land måste fortsätta.

4.3. ESK:s presidium har föreslagit att en avslutande konferens anordnas i Bryssel för att sprida kännedom om ESK:s arbete på detta område.

Bryssel den 11 juli 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHS

BILAGA

till Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande**Ändringsförslag som inte antagits**

Följande ändringsförslag avlogs, men fick mer än en fjärdedel av rösterna vid diskussionerna:

Punkt 3.3.4

Ersätt andra delen av den första meningen med följande:

"... utgångspunkten för att internationellt verka för global tillämpning av grundläggande arbetsnormer."

Motivering

Självförklarande.

Resultat av omröstning

För: 47, emot: 85, nedlagda: 4.
